

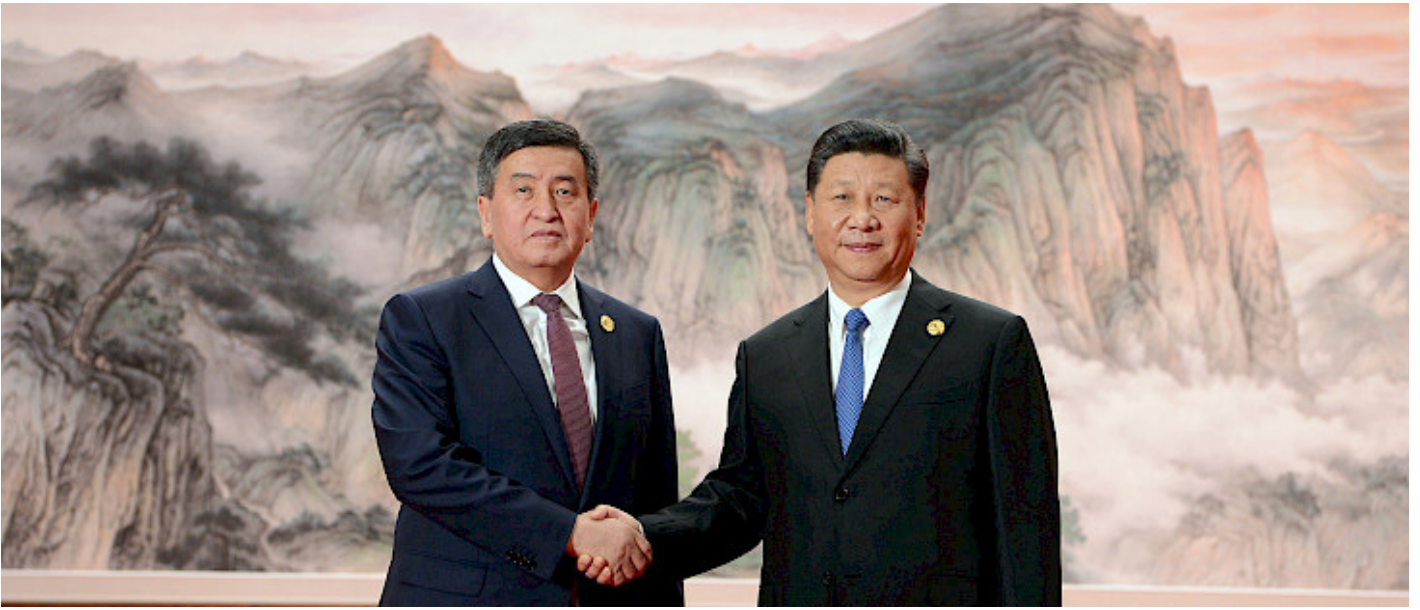
ORASAM

HAFTALIK BÜLTENİ

05/06/2018 - 11/06/2018 / Sayı: 18

KIRGIZISTAN CUMHURBAŞKANI CEENBEKOV ÇİN'İ ZİYARET ETTİ

Kırgız Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sooronbay Ceenbekov'un Çin ziyareti oldukça kapsamlı ve yoğun geçti.

Cumhurbaşkanı Sooronbay Ceenbekov, 6-10 Haziran 2018 tarihlerinde Çin'e yaptığı resmi ziyaretin ilk kısmındaki 3 günlük Pekin ziyareti sırasında Çin Devlet Başkanı Şi Cinping (Xi Jinping), Başbakanı Li Keçiang (Li Keqiang) ve Çin Ulusal Halk Kongresi Daimi Komitesi Başkanı Li Janşu (Li Zhanshu) ile görüştü. Cumhurbaşkanı Ceenbekov, Çin Devlet Başkanı Şi Cinping'in daveti üstüne Pekin'de gerçekleştirdiği görüşmelerin ardından 9-10 Haziran'daki Şangay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) toplantısına katılmak için Çin'in doğu kıyısındaki Çingdao (Qingdao) şehrine geçti.

Çin'deki üst düzey devlet yöneticileri ve resmî kurumlara yapılan toplantılarda çeşitli ekonomik, siyasi ve sosyal alanlarda anlaşmalara varıldı. Başta Stratejik Ortaklık Anlaşması olmak üzere iki ülkenin devlet başkanları arasında gerçekleştirilen görüşmelerde Kırgız Cumhuriyeti ile Çin Halk Cumhuriyeti'nin ortak geleceğini ilgilendiren 10 önemli anlaşma imzalandı. Bu anlaşmalar;

□ Çin-Kırgızistan doğalgaz boru hattının inşası ve işletilmesi ile ilgili devletler arası anlaşmada değişiklik protokolü;

□ Kırgızistan Yatırımların Korunması ve Desteklenmesi Ajansı ile Çin Ticaret Bakanlığı arasında dış ticaret ve ekonomik iş birliği anlaşması;

□ Kırgızistan Personel Hizmetleri ile Çin Ticaret Bakanlığı arasında insan kaynakları alanında karşılıklı anlayış ve iş birliği anlaşması;

□ Kırgızistan Tarım, Gıda Sanayi ve Arazi Islahı Bakanlığı ile Çin Kalite Denetimi ve Karantina Genel Müdürlüğü arasında Çin'e ihraç edilen ürünlerin gerekli sağlık şartlarını taşıması hakkında protokolü;

□ Kırgızistan Acil Durumlar Bakanlığı'na mobil hastane tedarikiyle ilgili projenin uygulanmasında devletler arası mübadele protokolü;

□ Sağlık alanında iş birliği anlaşması;

□ Kırgızistan Kültür, Enformasyon ve Turizm Bakanlığı ile Çin Yayıncılık ve Televizyon Ana Devlet Yönetimi arasında iş birliği anlaşması;

□ Kırgızistan Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Güvenliği Devlet Denetim Birimi ile Çin Ana Gümrük İdaresi arasında aşı uygulamasının yapıldığı ayak ve ağız hastalıklarından arındırılmış bir bölge oluşturulması için gerekli şartların hazırlanmasına dair anlaşma;

□ Kırgızistan Çalışma ve Sosyal Kalkınma Bakanlığı ile Çin İnsan Kaynakları ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı arasında insan kaynakları ve sosyal güvenlik alanında iş birliği anlaşması oldu.

□ Ayrıca iki ülke arasında tüm gerekli prosedürlerin tamamlanmasının ardından büyükelçilik binalarının inşası için bir anlaşma imzalanmasına ve karşılıklı arazi sağlanmasına karar verildi.

Kırgızistan'dan 24.kg sitesinin haberine göre 6 Haziran'da iki devlet başkanının yaptığı görüşmenin ardından Şi Cinping, "Kırgız-Çin ilişkilerinin geleceği konusunda iyimseriz. Çin ile ilişkileri derinleştirmeye hazır olduğunuz hakkındaki açıklamalarınızı takdir ediyorum. Verimli iş birliğinin geliştirilmesi yönünde elverişli koşulların oluşturulması için çalışıyoruz." dedi ve Çin ile Kırgızistan'ın yüzyıllardır süregelen dostluk ruhu içinde halkları için elverişli koşulları yaratmaya hazır olduklarını ekledi.

Yapılan anlaşmalar önümüzdeki yıllarda ilişkilerin çok daha üst düzeye tırmanacağını gösteriyor. Örneğin anlaşmalar arasında yer alan Kırgızistan Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Güvenliği Devlet Denetim Birimi ile Çin Ana Gümrük İdaresi arasında yapılan anlaşma Kırgızistan'ın tarım ve hayvancılık ürünlerinin Kırgızistan'da kurulacak laboratuvarlarda gerekli sertifikaları alarak Çin'e ihraç edilmesinin sağlanmasını içeriyor. Kırgızistan Devlet Haber Ajansı Kabar'a göre Sooronbay Ceenbekov'un katıldığı toplantılarda gündeminin ön sırasında Çin'in pazarını Kırgızistan'dan gidecek ürünlere açma sorunu vardı. Kırgızistan Dışişleri Bakanı Erlan Abdilayev de "Çin, pazarını açmaya hazır. Ancak bu Kırgızistan'ın Çin'in standartlarını karşılayan yüksek kaliteli endüstriyel ve tarımsal ürünler temin etmesini gerektiriyor." sözleriyle konuya açıklık getirdi. Bakanın da doğruladığı üzere Kırgızistan'ın kuzeyinde ürünlerin belgelendirilmesi için bir laboratuvar kurulacak.

Bakan Abdilayev iki ülke arasındaki ilişkilerin şu an en üst düzeyde olduğunu vurgulayarak, "Bu ortaklık karşılıklı güven, destek ve anlayış ile karakterize edilmektedir. Bunlar iki ülke arasındaki tüm sorunları çözmemize izin veren temel ilkelere. Taraflar, en üst düzey dinamizm içinde, ülkelerin liderleri, hükümetler, bakanlıklar, kurum ve kuruluşlar arasında irtibat kurulması konusunda anlaşmışlar." dedi.

Ayrıca Sooronbay Ceenbekov, Şi Cinping ile yaptığı görüşmede, Kırgızistan'da elektrikli araç üretimi için

ortak bir fabrika açma önerisinde bulundu. Çin elektrikli araçlarının Orta Asya ve Avrasya Ekonomik Birliği (AEB) ülkelerine ihracatı için Kırgızistan'ın köprübaşı olabileceğini vurgulayan Ceenbekov, Çin'in "Tek Kuşak, Tek Yol" girişiminin umut verici olduğuna dikkat çekti.

Kırgızistan devlet yetkilileri ve uzmanları Çin'in Özbekistan'a ve daha batıya ulaşmasında Kırgızistan'ın ayrıcalıklı bir konumuna sahip olduğuna dikkat çekiyorlar.

Kabar'ın Kırgızistan'da görüşünü aldığı Sergey Ponomarev gerçekleştirilen anlaşma ve görüşmeler hakkında şu açıklamalarda bulundu: "Elektrikli araçların montajı için tesis kurulması çok cesaret verici. Bu, çevreyi kirlenmeyen ekolojik bir ürün olduğu için gelecek vadetmektedir ve bunun için [Kırgızistan'da] gerekli temele sahibiz. Kırgızistan ve Çin komşu oldukları için maliyet az olacaktır. Ayrıca [Kırgızistan'da] işçi ücretlerinin düşüklüğü fiyat üzerinde olumlu etkiye sahip olacaktır. Buna ucuz elektrik ve liberal vergi mevzuatı da eklenebilir. Bütün bunlar Kırgızistan'da toplanan araçların iyi ve cazip fiyatlara sahip olacağını gösteriyor. Avrasya Ekonomi Birliği'ne üye olduğumuz da düşünülürse, üretimin hesabı bu pazarın tamamı için yapılacaktır." Ponomarev ayrıca Çin'in anlaşmalar çerçevesinde hibe edeceği ekonomik kaynakla hayata geçirilecek projeler olduğunu hatırlattı. Ekonomist, "Görüşmede Kırgızistan Ekonomi Bakanı Oleg Pankratov'un da bulunması tesadüf değildir. Üst düzey konular her zaman hükümet üyelerinin katılımıyla ele alınır. Çin ile ilişkilerin geliştirilmesi gelecek için stratejik bir adımdır. Bir yandan Avrasya Ekonomik Birliği'nde diğer yandan ise Çin ekonomisi dünyada ikinci sıraya yükseldi ve yakında bir numara olacak. Çin'in "Tek Kuşak, Tek Yol" gibi dev girişimlerini de unutmamalıyız. Mali kapasite açısından bu projeler inanılmaz büyüktür. Çin, Kırgızistan dahil bazı ülkelere yapısal değişiklikler için para yatırıyor. Hiç kimse tarihte bu büyüklükte projeler yapmamıştır." Ponomarev, ayrıca Avrasya Ekonomik Birliği ve Şanghay İşbirliği Örgütü arasındaki iş birliğinin geliştirilmesinin her iki birliğin de üyesi olan Kırgızistan'a sağlayacağı yararın altını çizerek, Kırgızistan için bunun çok değerli bir transit ve üretim oyuncusu olması anlamına geldiğini vurguladı. Çin, "Tek Kuşak, Tek Yol" girişimi çerçevesinde Kırgızistan dahil çok sayıda ülkeye, pek çok projeye yatırım yapıyor. Çin'in ekonomik büyümesi ve dünyanın en büyük

ekonomisi olması bu projeye bir üst düzeye sıçrayacak. Çin'in yapacağı yatırımlar ve artan ticaret hacmi bu girişim kapsamındaki ülkelerin de faydasına olduğundan olumlu karşılanıyor. Özellikle pek çok Asya ülkesinin bu sayede altyapı yatırımları için gerekli kaynağı alması mümkün hale geliyor. "Tek Kuşak, Tek Yol" girişimi ilerledikçe canlanacak olan ticaret, Orta Asya ülkelerinin tekrar İpek Yolu'nun altın çağındaki görkemine erişmesini de sağlayabilir. Ancak bu girişim kapsamındaki projelerin ne zaman, nasıl hayata geçirileceği ve kârlılıkları hakkında Batılı

uzmanların kuşkuları var. Kırgızistan ve Çin arasında imzalanan anlaşmalardan biri olan Çin-Kırgızistan doğalgaz boru hattının inşası ve işletilmesi ile ilgili devletler arası anlaşmadaki değişiklik protokolü de bunu yansıtıyor. 2013 yılında başlatılması gereken ve 35 yıllık süreye sahip anlaşma hattın inşaatı henüz başlamadığından, yapılan değişiklikle 41 yıla uzatıldı. 2019'da inşa çalışmalarının başlatılacağı boru hattı Türkmenistan'dan başlayıp Özbekistan, Tacikistan ve Kırgızistan üstünden Çin'e ulaşacak.

Çin, Kırgızistan'ın en büyük ticaret ortağı. 6 milyar dolar ticaret hacmi olan Kırgızistan'ın 2017 yılında Çin ile gerçekleştirdiği ticaret 1,5 milyar dolara ulaştı. Ayrıca Çin'in "Tek Kuşak, Tek Yol" girişimi çerçevesinde batıya açılmasında Kırgızistan stratejik bir öneme sahip. İki ülkenin yetkilileri arasında çok yapıcı ve sıcak geçen görüşmelerin ardından Kırgızistan ve Çin arasında önümüzdeki yıllarda ilişkilerin daha da yoğunlaşmasına, bununla birlikte hem ticaret hacminin daha da artmasına hem de Kırgızistan'da daha fazla Çin kaynaklı girişimin hayata geçirilmesine tanıklık edebiliriz.

TÜRKİYE'DEN "KIRGIZİSTAN'DA BÖLGESEL KALKINMA YILI" ETKİNLİKLERİNE DESTEK

Türkiye Cumhuriyeti Bışkek Büyükelçisi Cengiz Kamil Fırat, Kırgızistan'da Bölgesel Kalkınma Yılı etkinlikleri çerçevesinde, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı'nın (TİKA) Kırgızistan'da çok güzel işler yaptığını belirterek, "Narin bölgesinde sağlık ocaklarını kurdu. Bugün de Issık Göl Bölgesi'nde tadilat edilen kreşleri açıyoruz." dedi.

TİKA Bışkek Program Koordinatörlüğü tarafından tamamlanan projelerin TİKA Başkan Yardımcısı Mehmet Süreyya Er ve Bışkek Program Koordinatörü Ali Muslu'nun da katılımıyla gerçekleşen açılış törenlerine katılmak için Karakol şehrini ziyaret eden Büyükelçi Fırat, Belediye Başkanı Daniyar Arpaçiyev ile bir araya geldi.

TİKA'nın kalkınma ve insani yardımları hayata geçirerek, iki ülke arasındaki siyasi ilişkilerin gelişmesine katkıda bulunduğunu anlatan Fırat, Issık Göl Bölgesi'ndeki turizm potansiyelinin gelişmesi için bölgeye Türk yatırımcıları çekmek istediklerini belirtti.

Karakol Belediye Başkanı Arpaçiyev de Fırat'ı büyükelçilik görevine atanmasından dolayı tebrik ederek, yeni Büyükelçinin iki ülke arasındaki sosyal, ekonomik ilişkileri daha ileri düzeye taşıyacağına inandığını vurguladı.

Arpaçiyev, Karakol şehrinde bugüne kadar hayata geçirilen projelere değindi; Büyükelçilik ve TİKA ile yürütülen ortak projeleri için destek beklediklerini kaydetti.

AZERBAJYAN TÜRKMEN GAZININ AVRUPA'YA TAŞINMASINDA AŞGABAT İLE İŞ BİRLİĞİ YAPMAYA HAZIR

Azerbaycan Enerji Bakanı Parviz Şahbazov, Azerbaycan'ın Türkmen gazını Güney Gaz Koridoru (GGK) ile taşıması konusunda Türkmenistan ile iş birliği yapmaya hazır olduklarını açıkladı.

Bakan Şahbazov yaptığı açıklamada "Türkmenistan, GGK'ye ilgisini gösteriyor. Azerbaycan, bu doğrultuda Aşgabat ile iş birliği yapmaya hazır olduğunu şimdiden açıkladı. Bunu hayata geçirmek için hem teknik kapasiteye hem de politik iradeye sahibiz. Türkmenistan bu yönde somut adımlar atmaya karar verirse bunu gerçekleştirmek mümkün. İş birliği için hazırız." dedi.

Bakan ayrıca GGK'nin ülkeler arasında doğalgaz tedariki alanında iş birliğini daha da geliştirecek "büyük ölçekli bir doğalgaz altyapısı" sunduğunu belirtti ve böyle bir iş birliğinin örneklerinden birinin Güney Gaz Koridoru'nu Bulgaristan ile birleştirecek bir gaz boru hattının inşası olacağını ekledi.

Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı İlham Aliyev 29 Mayıs 2018'de Avrupa'ya Azerbaycan gazının ulaştırılması için altyapının hazırlanmasını sağlayan GGK'yi başlattı. Projenin maliyetinin 40 milyar dolardan fazla olması bekleniyor. Azerbaycan, projeye şimdiye kadar 9 milyar dolar yatırdı.

Güney Gaz Koridoru projesi bünyesinde iki büyük gaz boru hattı projesini barındırıyor. Azerbaycan'dan başlayıp Gürcistan ve Türkiye'den geçecek TANAP (Trans-Anadolu Gaz Boru Hattı) projesi ile Hazar Denizi'ndeki doğalgaz önce Yunanistan ve Bulgaristan'a ulaştırılacak. Ardından inşa edilecek TAP (Trans-Adriyatik Boru Hattı) ile doğalgaz Yunanistan ve Arnavutluk toprakları ve Adriyatik Denizi altından İtalya'ya ulaştırılacak. Böylece Güney Avrupa ülkeleri için alternatif bir doğalgaz hattı açılacak.

Bu dev projenin ana bileşenleri arasında şunlar var: Şah Denizi sahası projesinin ikinci aşamasına geçilmesi, Güney Kafkasya Boru Hattı'nın Gürcistan sınırından Türkiye'ye bağlanarak genişletilmesi, Türkiye'nin doğudan batı sınırına uzanan Trans-Anadolu Gaz Boru Hattı ve Trans-Adriyatik Gaz Boru Hattı'nın inşaatı, Yunanistan, Arnavutluk ve Adriyatik Denizi'nin altında geçecek hattın İtalya'nın güneyine bağlanması. Azerbaycan gazının Avrupa'ya gerçekleştirilecek teslimatının 2020 yılında 10 milyar metreküp olarak bekleniyor. Ayrıca Türkiye'nin batı bölgelerine 6 milyar metreküp Azerbaycan doğalgazı verilecek. Türkiye'ye gaz sevkiyatı 2018'in ikinci yarısında başlayacak.

NAZARBAYEV, TANAP DOĞALGAZ BORU HATTI DOLAYISIYLA ERDOĞAN'I TEBRİK ETTİ

Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile yaptığı telefon görüşmesinde 12 Haziran'da Eskişehir'de düzenlenecek olan Trans-Anadolu Gaz Boru Hattı (TANAP) açılış töreni dolayısıyla Erdoğan'ı tebrik etti. Telefon görüşmesinde liderler ikili iş birliği ve bölgesel konuları görüştüler. Nazarbayev, bu projenin Türkiye'nin transit potansiyelini artırması ve ekonomik kalkınması üzerinde önemli etkiye sahip olacağına dair inancını dile getirdi.

Bu arada Nursultan Nazarbayev ve Recep Erdoğan, iki ülke arasındaki yapıcı diyalogun daha da derinleştirilmesi konularını ele aldılar. Telefon konuşması Türk tarafının inisiyatifinde gerçekleştirildi.

ERDOĞAN, BERDİMUKHAMEDOV'U TANAP DOĞALGAZ BORU HATTI AÇILIŞINA DAVET ETTİ

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, telefonda görüştüğü Türkmenistan Cumhurbaşkanı Gurbanguli Berdimuhamedov'u Haziran ayında Trans-Anadolu Doğalgaz Boru Hattı'nı (TANAP, Trans-Anatolian Pipeline) açmaya davet etti.

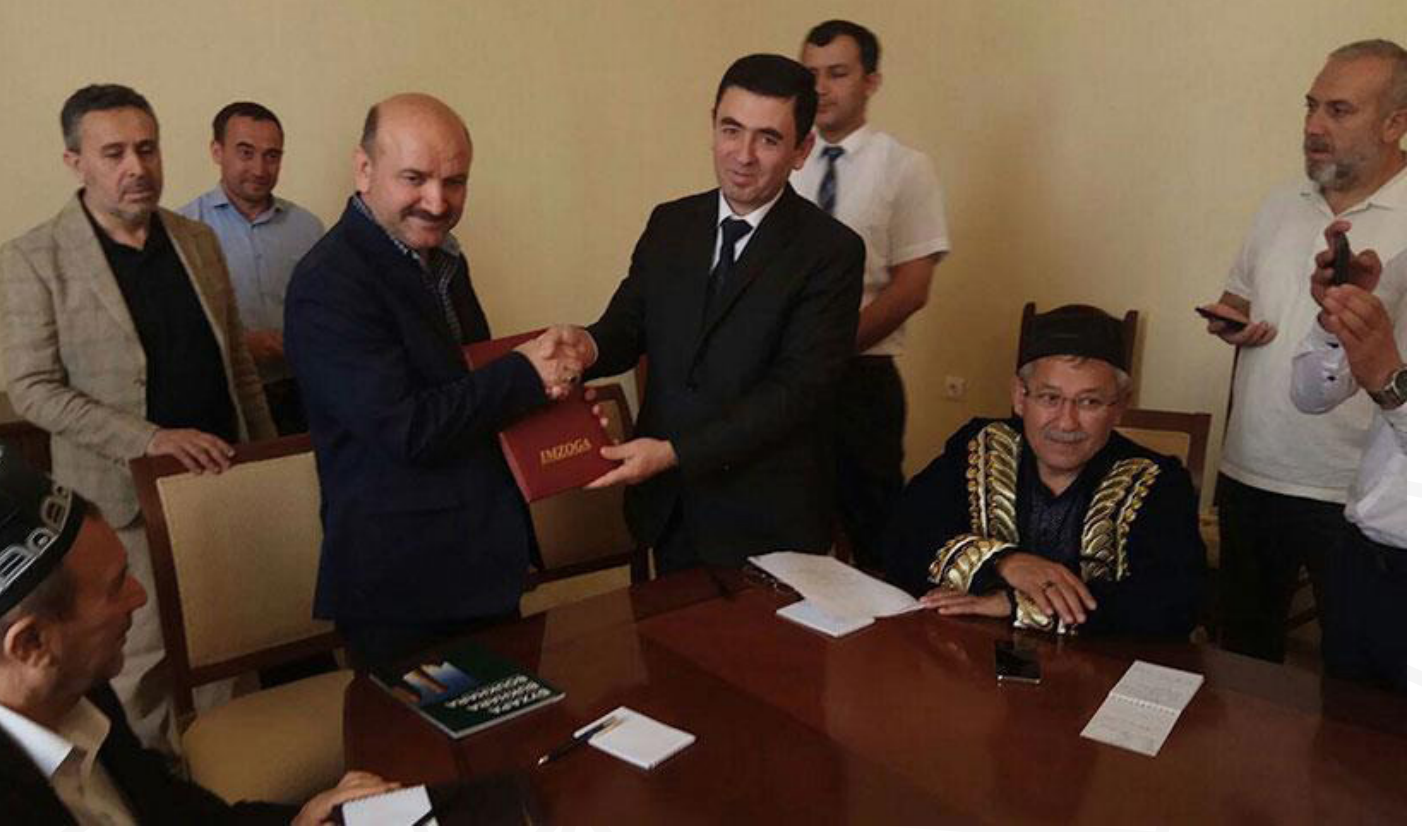
Türkmenistan Devlet Televizyonunun verdiği bilgiye göre telefon görüşmesi sırasında iki devlet başkanının enerji alanında ikili iş birliğinin önemli bir potansiyele sahip olduğunu belirttiğine dikkat çekildi. Dünya sahnesinde Türkmenistan'ın gaz diplomasisine verdiği desteği ifade eden Erdoğan, Türkmen muadilini TANAP'ın açılışına davet etti; Berdimuhamedov davet için teşekkür etti. Türkmenistan tarafı konunun uygun düzlemde, diplomatik kanallar aracılığıyla ele alınacağını belirtti.

TANAP'ın açılışı 12 Haziran'da Eskişehir'de gerçekleştirilecek. Açılışa Gürcistan Cumhurbaşkanı Giorgi Margvelashvili ve Bulgaristan Başbakanı Boyko Borisov da davet edildi.

TANAP'ın temel atma töreni Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev ve Gürcistan Cumhurbaşkanı Giorgi Margvelashvili'nin katılımıyla 17 Mart 2015 tarihinde Kars'ta yapıldı. Proje, Azerbaycan'ın en zengin doğalgaz kaynağı olan Şah Deniz sahasından Gürcistan ve Türkiye üzerinden Avrupa'ya gaz nakli yapılmasını öngörüyor. Bu proje, Azerbaycan doğalgazının ilk kez boru hattıyla doğrudan Avrupa

ülkelerine ulaşmasını sağlayacak. Trans Adriyatik Doğalgaz Boru Hattı (TAP) ve Güney Avrupa ülkelerinde altyapı çalışmalarının tamamlanmasından sonra Azerbaycan gazının 2020 yılında Avrupa'ya ulaştırılması bekleniyor. Uzmanlar, Azerbaycan gazının boru hattını doldurmak için yeterli olmayabileceğini ve Güney Gaz Koridoruna büyük olasılıkla diğer kaynakların bağlanacağını düşünüyorlar. Türkmenistan'ın doğalgaz kaynaklarının da bu hatta bağlanması tüm katılımcı ülkelerin faydasına olacak. Türkmenistan, Rusya üstünden dünya piyasasına ulaşan doğalgazını TAPI (Türkmenistan-Afganistan-Pakistan-Hindistan), Türkmenistan-Çin boru hattı projeleriyle çeşitlendirme ve bağımlılığı azaltma yönünde bir politika izliyor. Türkmenistan'ın Güney Gaz Koridoruna bağlanması için, Hazar Denizi yatağında Türkmenistan ve Azerbaycan'ı birbirine bağlayan Trans-Hazar Gazı Boru Hattı'nın inşa edilmesi gerekiyor. Trans-Hazar Gazı Boru Hattı, ilk kez 1996 yılında ABD'nin önerisiyle gündeme geldi. 1999 yılında İstanbul'daki OECD toplantısında Azerbaycan, Gürcistan, Türkiye ve Türkmenistan ortak bir doğalgaz boru hattı projesi olan Güney Kafkasya Doğalgaz Boru Hattı'nın inşasını kabul etti. Rusya ve İran'ın karşı çıktığı bu proje 2000 yılında donduruldu. 2001 yılında Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı Projesi (BTC) başlatıldı ve 2006'da faaliyete geçti.

TÜRKİYE İLE ÖZBEKİSTAN ARASINDA EĞİTİMDE İŞ BİRLİĞİ

Özbekistan Müslümanları Din İşleri İdaresi'nin daveti üzerine Özbekistan'ı ziyaret eden Türkiye'deki üniversitelerin rektörleri, rektör yardımcıları ve ilahiyat profesörlerinden oluşan heyet, Özbekistan'ın başkenti Taşkent'teki Özbekistan Milli Üniversitesi ve Buhara şehrindeki Mir Arap Yüksek Medresesi ile iş birliği protokolü imzaladı.

Türk bilim heyeti üyelerinden İbn Haldun Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Recep Şentürk, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmet Bulut ve İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Mürteza Bedir, Özbekistan Milli Üniversitesi'ne ziyaret gerçekleştirdiler.

Milli Üniversite Rektörü Prof. Dr. Avazcan Marahimov ile yapılan görüşmede iki ülke yükseköğretim kurumları arasında yükseköğretim alanında kapsamlı iş birliğine konuları ele alındı.

Özbekistan Milli Üniversitesi ile İstanbul Üniversitesi ve İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi arasında öğrenci, öğretim elemanı ve personel değişimi, ortak eğitim çalışmaları ile araştırma yürütülmesi ve dil eğitimi yapılmasını amaçlayan protokol imzalandı. Ayrıca Özbekistan Milli Üniversitesi bünyesinde Özbek-Türk ortak fakültesinin açılması konusunda mutabakat sağlandı.

İbn Haldun Üniversitesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi tarafından

açılacak olan Özbek-Türk ortak fakültesinde tarih, sosyoloji, psikoloji, iletişim, ekonomi, film yönetmenliği ve iletişim bölümleri yer alacak. Dersler Özbekistan Milli Üniversitesi ile Türk üniversitelerinin öğretim üyeleri tarafından verilecek ve bu fakülte mezunları Özbekistan Milli Üniversitesi ve Türkiye'deki ilgili üniversitenin 4 yıllık lisans diplomasını alacak.

Bu arada Özbekistan'ın Buhara şehrindeki Mir Arap Yüksek Medresesi ile Türkiye'nin dört üniversitesi arasında iş birliği protokolü imzalandı.

Anadolu Ajansı'nın haberine göre Buhara'daki Mir Arap Yüksek Medresesi ile Türkiye'nin İbn Haldun Üniversitesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Kastamonu Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi arasında eğitim alanında iş birliği protokolü imzalandı.

Söz konusu protokollerle taraflar arasında öğrenci değişimi, ortak bilimsel araştırma projeleri, öğretim görevlilerinin staj eğitimi, bilgi ve bilimsel materyal değişimi, ortak konferans ve benzeri etkinlikler düzenleme konularında iş birliği öngörülmüştür.

20 Nisan'da Türkiye'de İbn Haldun Üniversitesi ile Orta Asya'nın en köklü üniversitelerinden olan Özbekistan Milli Üniversitesi arasında eğitim alanında iş birliği protokolü imzalanmıştı.

KIRGIZİSTAN'DA ÖZBEK OTOMOBİL FABRİKASI AÇILACAK

Özbekistan'ın UzAvtoSanoat Şirketi Başkanı Umidjon Salimov gazetecilere Kırgızistan'da otomobil fabrikası açacaklarını bildirdi.

Kırgızistan ile otomobil satışlarını artırmaya yönelik bir anlaşma imzaladıklarını dile getiren Salimov, "Kısa süre önce yeni Özbekistan-Kırgızistan-Çin nakliye koridoru açıldı. Bu bizim için öncelikli pazarlardan biri. Bu, bizim için cazip bir rota. Bu güzergahta seyahat süresini azaltıyor ve tabii Kırgızistan'da araçların montajı daha ucuza mal olacak." dedi.

Şirketin çalışma grubunun dört kez Kırgızistan'ı ziyaret ettiği ve montaj için önerilen yerleri incelediğini belirten Salimov, "Şu an projenin ekonomik yönünü inceliyoruz. Modern otomobil endüstrisinin önceliklerinden biri kârlılık olduğundan, bu bizim için de önemli. Yaptığımız her şey getireceği gelire göre hesaplanmalıdır. Bu nedenle Kırgızistan Ekonomi Bakanlığı ile birlikte hesaplamalar yapıyoruz." ifadelerini sözlerine ekledi.

GM Uzbekistan, Kırgızistan'da Ravon Nexia (Ravon R3) marka arabaların montajını yapmayı planlıyor. Üretim yeri için Kırgızistan'ın güneyinde yer alan ve Özbekistan'ın Asaka ilçesindeki fabrikaya yakın olan Oş şehri seçildi.

GM Uzbekistan'ın başlıca ihracat pazarları, otomobillerin Ravon markası altında ihraç edildiği Rusya ve Kazakistan. Şirket Asaka, Harezmi ve Taşkent'teki 3 üretim yerinde

Chevrolet ve Ravon markası ile Spark (R2), Nexia (R3), Cobalt (R4), Lacetti (Gentra), Captiva, Malibu, Damas ve Labo olarak 8 model üretiyor.

Ravon markasını üreten GM Uzbekistan, Özbekistan'da araba üretiminde tekel durumunda olan UzAvtoSanoat'ın alt kuruluşu. UzAvtoSanoat'ın kuruluşu, eski Cumhurbaşkanı İslam Karimov'un 1992 yılında Güney Kore'de Daewoo fabrikalarına yaptığı ziyarete dayanıyor. 1993 yılında Özbek-Kore ortaklığında UzDaewooAuto kuruldu ve Özbekistan'ın Asaka ilçesinde fabrika üretime başladı. 1996'da UzAvtoSanoat ile Türkiye'den Koç Holding arasında imzalanan anlaşmayla SamKochAvto kuruldu ve 1999'da ortak otobüs üretimine başlandı. 2006'da Koç Holding ortaklıktan çıktı. Şirketin MAN otobüslerinin üretimi Alman ortaklığında devam ediyor. Ayrıca Japonya'nın İsuza araçları da bu şirket altında üretiliyor.

Kısa bir süre önce Özbekistan Cumhurbaşkanı Mirziyoyev, Asaka'daki fabrikayı ziyareti sırasında GM Uzbekistan'ın faydasının olmadığını açıklamıştı. Özbekistan, UzAvtoSanoat'ın tekel konumunu kırma ve otomotiv üretimi için ülkeyi farklı ülkelerin dış yatırımına açma yönünde hareket edebilir. Özbekistan 32 milyonluk nüfusu, otomotiv üretimindeki deneyimi ve şimdi Çin'e uzanan yeni yolların inşasıyla yeni otomotiv fabrikaları kurulması için avantajlı konumda.

ÇİN'DEN ORTA ASYA ÜLKELERİNE YÜK TRENİ SEFERLERİ BAŞLADI

Çin'in orta kesiminden Orta Asya'nın 5 cumhuriyetine doğrudan malların ulaşımı için bir demiryolu hattı çalışmaya başladı. İlk yük treni 29 Mayıs'ta Çin'in Henan Eyaleti'nin merkezi olan Xinxiang şehrindeki istasyondan yola çıktı. Haftada bir sefer yapacak olan tren Xinxiang'dan yola çıkıp Taiyuan, Yinchuan, Zhongwei, Wuwei ve Urumçi şehirlerinden geçiyor. Daha sonra, Çin ve Kazakistan arasındaki Alashankou gümrük kapısına ulaşan tren, sınırın Kazakistan tarafındaki Dostık gümrük kapısından geçiyor ve Kırgızistan, Tacikistan, Özbekistan ve Türkmenistan'a ilerliyor. Bu demiryolu güzergahı, Çin'in iddialı "Tek Kuşak, Tek Yol" projesi çerçevesinde kullanıma açılıyor.

Yapılacak seferlerle Orta Asya ülkelerine mekanik ekipman, kauçuk ürünler, yanmaz malzemeler ve diğer mallar taşınacak ve tren Orta Asya ülkelerinden alınacak hammaddelerle geri dönecek. Elli vagonluk trenle yıllık yük trafiğinin 150-200 bin tona ulaşacağı hesaplanıyor. Sefer sayısının ilerleyen zamanlarda artırılması bekleniyor.

2019 YILINDA AKB ÖZBEKİSTAN'DAKİ PROJELERE 1 MİLYAR DOLARDAN FAZLA PARA AYIRACAK

2019'da Asya Kalkınma Bankası (AKB), Özbekistan'daki altyapı projeleri için 1 milyar dolardan fazla para tahsis edeceğini açıkladı. AKB Orta ve Batı Asya Bölümü Genel Müdürü Werner Liepach'ın verdiği bilgiye göre Özbekistan, Pakistan'dan sonra AKB'den en çok kredi, hibe ve teknik yardım alan ikinci ülke. 2019 yılı sonuna kadar Kazakistan'da demiryollarının su ve enerji kullanımının verimliliğinin artırılması ve başlatılacak diğer yeni projelere 1 milyar dolardan fazla kaynak ayrılması bekleniyor.

Liepach, Orta Asya'nın merkezinde yer alan Özbekistan'ın katılımı olmadan bölgesel ölçekte enerji, ulaşım ve lojistik projelerin gerçekleştirilmesinin imkansız olduğunu belirtti.

Özbekistan'dan kun.uz haber sitesine göre ayrıca Özbekistan tarafından başlatılan projelerin Orta Asya'nın tamamı için büyük önem taşıyor. Bu projeler, bölgesel iş birliğini güçlendirmeyi ve ekonomik istikrarı amaçlayan AKB faaliyetlerinin öncelikleriyle de uyumlu. Bunlara örnek olarak Özbekistan Hükümeti tarafından teşvik edilen Afganistan'daki Mazar-ı Şerif ve Herat arasındaki demiryolu inşaatı gösteriliyor. Projenin gerçekleştirilmesiyle

Afganistan üzerinden taşınan malların hacmi önemli ölçüde artacak, Afganistan'daki sosyo-ekonomik kalkınmaya önemli bir katkı sağlanacak ve aynı zamanda bölgesel ekonomik iş birliği daha da genişleyecek.

kun.uz haber sitesinde yer alan bir başka habere göre AKB 2019 yılında Taşkent'te maliye bakanları toplantısı düzenlemeyi planlıyor ve toplantının AKB tarihinde ilk kez üye devletlerin devlet başkanlarının zirvesiyle birleştirilmesi ihtimali değerlendiriliyor.

Özbekistan Washinton Büyükelçiliği, ABD-Özbekistan Ticaret Odası ve üye şirketleri, Kuzey Amerika AKB ofisi ile birlikte 29 Mayıs'ta bir yuvarlak masa toplantısı düzenledi. Toplantı sırasında AKB ile ikili iş birliğinin genişletilmesi ve ABD şirketlerinin Özbekistan'da altyapı projeleri uygulaması görüşüldü. Ayrıca Orta Asya'da ekonomik büyümeyi hızlandırma amaçlı bölgesel öneme sahip yatırım projelerinin uygulanmasına ilişkin görüş alışverişinde bulunuldu.

Liepach, AKB'nin Özbekistan ekonomisinin gelişmesi için umutlu olduğunu kaydetti ve yatırımcıların Özbekistan pazarına girmesi ve projelerin kârlılığı için elverişli koşullar oluşturduğunu ekledi. Liepach, istikrarlı ekonomik büyümenin sağlanmasındaki kilit faktörün Özbekistan Cumhurbaşkanı tarafından başlatılan reformların başarılı bir şekilde uygulanması olduğunu belirtti.

Özbekistan'ın bankaya katıldığı 1995 yılından bugüne AKB toplam 17 milyar dolarlık 60 proje finanse etti. Bu çerçevede AKB'den toplam 6,9 milyar dolar kredi çekildi.

DÜNYA BANKASI ORTA ASYA'DAKİ BÜYÜMENİN 2018'DE ARTACAĞINI AÇIKLADI

Dünya Bankası (WB) hazırladığı “Küresel Ekonomik Beklentiler” raporunda Orta Asya ekonomisinin büyüme hızınının 2018’de yüzde 3,2 olacağını açıkladı. Dünya Bankası’na göre, 2017 yılında büyüme yüzde 3.1 seviyesinde gerçekleşti. Açıklamaya göre “hammadde ihraç eden ülkelerin ekonomisinin yeniden canlanması, hammadde ithal eden ülkelerdeki durgunluk ile kısmen dengelenecek”. Bankanın uzmanlarına göre 2017 yılında GSYİH yüzde 4 büyüme gerçekleştirdi. 2020 yılına kadar büyümenin yüzde 3 olacağı tahmin ediliyor. Raporunda Avrupa ve Orta Asya’daki ekonomik büyüme dinamikleri, geçen yılın sonundaki yüksek göstergelere rağmen azaltılarak daha ılımlı hale getirildi. Raporun yazarlarına göre “2017 sonundaki güçlü ticari faaliyetlere karşın Avrupa ve Orta Asya bölgesindeki ekonomik toparlanma ihracatın

yavaşlaması ve ülkelerin maliye politikasındaki sıkışıklık nedeniyle daha ılımlı hale geliyor.” İthalatçı ülkelerden Euro bölgesi ülkelerinde artan talebin zayıflaması ve Orta Avrupa ülkelerinde AB fonlarının azalması Orta Asya’nın ihracatının artmasını olumsuz etkiliyor.

Raporunda “Hammadde ihracatçısı Rusya, Azerbaycan ve Kazakistan gibi ülkelerde enflasyon genel olarak ılımlı hale geldi. Bu da ulusal para oranlarındaki zayıflamanın sonuçlarının yumuşamasına işaret ediyor.” diye belirtiliyor. Uzmanlar, Kazakistan’da ekonomik büyüme oranlarının bu yıl Orta Asya ortalamasının üstünde, yüzde 3.7 olarak gerçekleşmesini bekliyor. Ancak Kaşagan petrol sahasındaki artışın yavaşlamasıyla genel ekonomik büyümenin önümüzdeki yıl yüzde 3,3’e düşmesi bekleniyor.

KTMÜ Adına Sahipleri:
Rektör Prof. Dr. Sebahattin Balcı,
Rektör Vekili Prof. Dr. Asılбек Kulmırzayev

ORASAM Adına Genel Yayın Yönetmeni:
Doç. Dr. Yunus Emre Gürbüz

Yayın Koordinatörü: Dr. Bülent Namal

Sorumlu Müdür: Elfesiya Sencer

Yayın Danışmanları: Prof. Dr. Anvarbek MOKEEV
Doç. Dr. Yunus Emre Gürbüz,
Yrd. Doç. Dr. Gökçe Yoğurtçu, Dr. Bülent Namal

Yayına Hazırlayanlar:
Aida Niyazbek kızı, Maksat Acıkan uulu

Editör: Cihan Bilgili

Sayfa Tasarımı: Elfesiya Sencer

Yazışma Bilgileri: KTMÜ, ORASAM, Cengiz Aytmatov
Yerleşkesi, Bişkek
Tel: (0996) 0312-25-31-28
orasam.manas.edu.kg

Bu haberler ve daha fazlası için sitemize bakabilirsiniz.

Yerel Süreli Yayın No: ISSN 1694-7994